

Structura, limbajul si expresivitatea unui text barbian

Riga Crypto si Iapona Enigel (Ion Barbu)

În perioada interbelică, Ion Barbu ilustrează, alături de Tudor Arghezi sau George Bacovia, direcția modernistă în poezie. Sensibilitatea sa fiind dublată de spiritul însetat de abstracțiuni al matematicianului Dan Barbilian, el va teoretiza o poezie detașată de materialitate, nonmimetică și tinzând să exprime Ideea. Numele său se leagă de ermetism și de "poezia pură", prin care se înțelege tendința încifrării la maxim a mesajului poetic în simboluri. "Clasic al modernității lirice românești", cum îl numește Gh. Crăciun, Ion Barbu este reprezentantul autohton al poezicilor promovate la nivel european de Mallarmé sau Paul Valéry.

Afirmatia lui Tudor Vianu, autor al primei monografii barbiene în 1935, evidențiază elementul individualizator și definitoriu al ermetismului barbian, ce constă mai ales în faptul că poeziile sale presupun un cititor activ, inițiat, care să descopere în spatele versurilor ordinea simbolică a lumii în viziunea autorului. Un text care evidențiază această trasatură este *Riga Crypto și Iapona Enigel*. Capodopera a ciclului baladico-oriental, *Riga Crypto și Iapona Enigel* este publicată inițial în 1924 în *Revista română*, ulterior fiind introdusă în antologia de poezie modernă realizată de Perpessicius și Ion Pillat, în 1925. Interpretată ca "Luceafăr întors" prin raportare la poemul eminescian, creația barbiană este o alegorie a cunoașterii, a dramei omului de geniu în opoziție cu trăirea instinctuală a omului mediocru.

Un prim element de modernitate îl constituie titlul: compus după un model clasic ce exprimă motivul cuplului, el conține două nume ce reprezintă Întalnirea și nunta imposibilă dintre regele ciuperca, ascuns în sensul de ins care nu are acces la cunoaștere (caci Crypto trebuie pus în relație atât cu ordinul criptogameleor, cât și cu ideea de criptic), și Iapona Enigel, ce reprezintă regnul uman, dar și aspirația spre depășirea condiției, deoarece suedezul Enigel se traduce prin substantivul "Inger". Astfel, titlul anticipa ideea Întalnirii a două entități care aparțin unor lumi incompatibile.

Subtitlul {Balada} reprezintă, de asemenea, un element de modernitate, căci pe de o parte trimite la elementele de romantism ale poeziei (filonul fantastic, inspirația din folclor, antiteza dintre cele două ființe), pe de altă parte conferă aventurii de cunoaștere a carei protagonistă este Iapona o valoare de exemplaritate, recontextualizând astfel specii cu tradiție în literatura populară și cultă. Tipul de lirism este cel obiectiv prin prezenta unui vag fir narativ, a dialogului ca modalitate de expunere, a mai multor voci lirice. Epicul se converteste într-un suport al liricului, al semnificațiilor profunde.

În plus, structura imită tot un model clasic, respectiv cel al povestirii în rama, dar ambiguitatea semnificațiilor, introducerea unor simboluri pluriinterpretabile fac din acest prolog o secvență esențială în înțelegerea poemului.

Primele patru strofe reprezinta cadrul spunerii povestii despre Iapona si Crypto, respectiv o nunta, care trebuie interpretat ca o lectie initiatica, caci din Ritmuri pentru nuntile necesare stim ca nunta reprezinta un simbol al cunoasterii, al evolutiei, al comunicarii cu misterul Universului sub forma unei calatorii interioare. Indicii temporali sunt nedeterminati, iar conditia menestrelului si preferinta pentru imperfect, timp al evocarii, plaseaza aventura cunoasterii In illo tempore. Cele doua voci lirice sunt menestrelul si nuntasul fruntas, respectiv artistul, poetul ce oficiaza taina mistica, detinator al unor sensuri ascunse, si soarele, prin analogie cu poemul Ritmuri pentru nuntile necesare. Menestrelul este detinatorul unei taine, pe care nu trebuie sa o spuna decat "la spatul nuntii, In camara", ultima treapta a desavarsirii presupunand un loc intim, retras, departe de spatiul profan. Atributele menestrelului pot fi interpretate astfel: el este "trist" si "Indaratnic", Intrucat a savarsit gestul Impartasirii povestii unui auditoriu profan, ceea ce a atras pedeapsa ("Nuntas fruntas/ Ospatul tau limba mi-a fript-o"), "aburit" pentru ca este fie tulburat In urma unei experiente extatice (explicatie Intarita de comparatia cu vinul), fie doarece tainele care i s-au relevat sunt greu perceptibile celorlalti.

Epitetul "daruit" defineste pe de o parte conditia sa de ales, pe de alta parte ispita, Incercarea lumii profane de a-l atrage ("cu panglici, pungi, beteli cu funda"). Menestrelul se afla In posesia unui "cantec larg", care presupune o larga arie de cunoastere, greu descifrabila printr-o singura spunere, de aceea este nevoie mai Intai de zicerea "cu foc", Inlocuita ulterior de cea "stinsa", care decanteaza sensurile. Se sugereaza astfel ca numai cei alesi pot deveni protagonisti ai actului de cunoastere. Astfel, dialogul dintre menestrel si nuntasul fruntas este de fapt o Impartasire a unor adevaruri ontologice. Prin parabola, poezia instruieste In lucrurile esentiale, In ciuda aparentei epicizari a liricului, ceea ce reprezinta un element de modernitate.

Pe de alta parte, povestirea propriu-zisa cuprinde mai multe secvente poetice. Prima dintre acestea, cuprinzand trei strofe, reprezinta un portret al lui Crypto: el este un simbol al naturii pasive, stagnante, Inchise In sine, iar Incercarea lui de a schimba ordinea lumii esueaza. Indicii care Incadreaza acest personaj sunt "patul de huma unsa", apa si umeazeala, alaturi de vegetalul reprezentat de manatarca, "rai ghioci si toporasi", deci o prima treapta a lumii, un univers malefic In care inclusiv limbajul este degradat prin barfa si ocara. In acest univers Crypto are o pozitie privilegiata: sintagmele "des cercetat de padureti", "crai Crypto" ce "Imparatea peste bureti" exprima conditia sa de ales; epitetul "naravas" li este atribuit pentru ca refuza statutul dat, vrea sa Il depaseasca, ceea ce explica si calificarea "sterp". Numele sau (raportat la adjectivul "criptic") accentueaza ideea ca aspiratiile sale sunt enigmatice, de neInteles pentru ceilalti.

Urmatoarele doua strofe cuprind portretul Iaponei. Ea este o reprezentanta a regnului uman si se defineste prin motivul transhumantei, resemantizat: calatoria de la polul Inghetat, simbol al cunoasterii aflate sub semnul rece al intelectului (Mercur), spre sud (nostalgia Sudului este un laitmotiv barbian) reprezinta aspiratia spre cunoasterea aflata sub semnul soarelui, o cunoastere totala, dar din aceasta desavarsire a fiintei nu poate lipsi o etapa, respectiv cea a cunoasterii afective. Fiinta superioara ce se defineste prin doua atribute, ratiunea si afectul, Iapona poposeste pe "muschiul crud", simbol al ispitei pe care alesii trebuie sa le depaseasca. Intalnirea nu este

posibila decat la nivel oniric (singurul moment In care se pot Intalni natura vegetativa stagnanta si spiritul activ al gandirii treze), In visul laponei, ea fiind cea care problematizeaza. Cele trei chemari ale lui Crypto reprezinta tentatia: fragii trimit, conform dictionarelor de simboluri, la ispitele carnalului.

Semnificatiile profunde ale poeziei se regasesc In replicile laponei. Refuzul ei de a da curs chemarii lui Crypto reprezinta puterea de a rezista ispitei instinctualului, de a urma destinul superior al cunoasterii totale, manifestarea dorintei de iesire din sine. Umbra, carnea, gandul vazut ca un pahar cu otrava sunt simboluri ale fiintei firave, pasive, condamnate sa nu poata depasi natura stagnanta, iar otravirea/nebunia lui Crypto trebuie Intelesa ca o pedepsire, caci fapturile firave nu pot suporta duritatea probelor initiatice. In antiteza, lapona este definita prin sintagme precum "soarele", "sufletul-fantana", "roata alba", ce simbolizeaza aspiratia sa spre cunoasterea totala. Daca riga este omul teluric, lapona ilstreaza coexistenta apolinicului cu dionisiacul, natura duala a fiintei umane, ce alterneaza Intre material si ideal, spirit si materie, traire si rationalitate.

Astfel, elementele ce permit o apropiere cu capodopra eminesciana se regasesc la nivel tematic, ambele opere fiind alegorii ale cunoasterii, ale conditiei omului superior sfasiat de contradictii adanci, dar si la nivel compozitional, prin coexistenta epicului cu liricul. Imposibilitatea iubirii Intre doua entitati ce apartin unor lumi incompatibile, motivul visului, calatoria, chemarile cu tonalitate de descantec, filonul fantastic, antiteza, personajele exceptionale In situatii exceptionale reprezinta, de asemenea, corespondente Intre cele doua poezii.

Nu In ultimul rand, Riga Crypto si lapona Enigel este un luceafar rasturnat/Intors" deoarece se produce o inversare a rolurilor masculinului si femininului, geniul fiind asimilat nu masculinului, ca la poetul romantic, ci femininului. O alta interpretare ar fi posibilitatea de a echivala ambele personaje barbiene cu Luceafarul: Enigel este o fiinta comparabila cu Hyperion deoarece ambii sunt ipostaze ale celor alesi, iar Crypto pentru ca si el, si Luceafarul sunt Impietriti Intr-o conditie eterna. Nu In ultimul rand, poemul barbian prezinta o inversare a sistemului de valori din poezia eminesciana, In care Catalin alcatuieste un cuplu cu Catalina, care aspira spre Hyperion/Luceafar, aflat In sfera de atractie a Demiurgului. La polul opus, In sfera maselaritei (echivalentul unui demiurg rasturnat) se zbate Crypto (anti-Luceafar), ce aspira la Enigel (anti-Catalina), care calatoreste catre Soare (anti-Catalin).

Elemente de modernism ale poemului se regasesc pornind de la recontextualizarea unor conventii, tehnici, motive din literatura clasica, investite cu noi semnificatii.

Muzicalitatea interioara a poeziei, expresie a ritmurilor universale, alaturarea limabjului popular cu cel cult, imaginile oximoronice care plasticizeaza si Incifraeza sensurile ("lampi de gheata" desemneaza cei doi poli ai fiintei, afectul si intelectul), prezenta simbolurilor, ambiguitatea interpretarilor, multitudinea optiunilor In interpretarea poeziei ca Luceafar Intors fac din Riga Crypto si lapona Enigel o capodopera a modernismului interbelic.

Meditatie subtila pe tema conditiei umane, a existentei terestre ce se zbate Intre spirit si materie,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

ilustrata prin motive tipic barbiene precum sufletul-fantana, nunta, nostalgia sudului, transhumanta, atractia catre soare, Riga Crypto si lapona Enigel ramane, asadar, un text definitoriu pentru aspiratia poetului pentru o arta care sa faca din cititor un cautator activ al Intelesurilor ascunse.